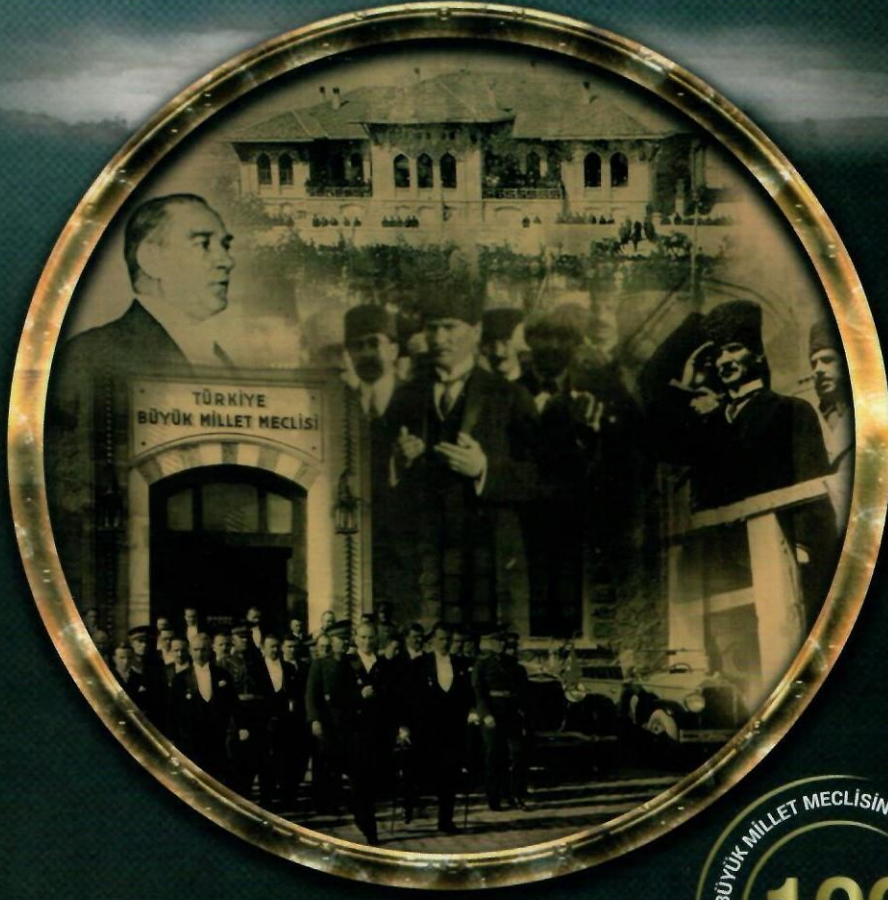

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
MİLLÎ SAVUNMA BAKANLIĞI

ATATÜRK HAFTASI ARMAĞANI

10 KASIM 2020

"Tarih yazmak, tarih yapmak kadar önemlidir.
Yazan, yapana sadık kalmazsa,
değişmeyen hakikat, insanlığı şaşırtacak bir mahiyet alır."

K. Atatürk

Yönetim Hizmetleri Genel Müdürlüğü
Arşiv ve Askerî Tarih Daire Başkanlığı Yayınları

ANKARA 2020

ATATÜRK HAFTASI ARMAĞANI DERGİSİ

Kasım 2020

Sayı: 47

KKSN: 7630KK0636956

ISSN: 1303-2658

"Tarih yazmak, tarih yapmak kadar önemlidir.
Yazan, yapana sadık kalmazsa,
değişmeyen hakikat, insanlığı şaşırtacak bir mahiyet alır."

K. Atatürk

Yönetim Hizmetleri Genel Müdürlüğü
Arşiv ve Askerî Tarih Daire Başkanlığı Yayınları

ATATÜRK HAFTASI ARMAĞANI DERGİSİ

ATATÜRK Haftası Armağanı Dergisi, yılda bir yayımlanan yerel süreli yayındır.

ATATÜRK Haftası Armağanı Dergisi 1974 yılından itibaren her yıl 10 Kasım'da yayımlanmaktadır. Kasım 2020 itibarıyla derginin 47'nci sayısı yayımlanmıştır.

Dergimizdeki yazı ve makalelerin her hakkı saklıdır ancak kaynak gösterilmek suretiyle alıntı yapılabilir. ATATÜRK Haftası Armağanı Dergisi'nde yayımlanan makaleler sadece yazarlarının kişisel görüşlerini yansıtır. Türk Silahlı Kuvvetleri ve/veya Yayın Kurulunun görüşlerini temsil etmez.

Ankara, MSB Basımevi, Kasım 2020

MSB Bevi. ve Yayım Ş.Md.lüğü
Yayın Numarası : 2020/10

ATATÜRK HAFTASI ARMAĞANI DERGİSİ

Dergi, yılda bir kez yayımlanır. Yerel süreli yayındır.

ISSN: 1303-2658

KKSN: 7630KK0636956

SAHİBİ

MSB Yönetim Hizmetleri Genel Müdürlüğü
Arşiv ve Askerî Tarih Dairesi Başkanlığı adına

Doç. Dr. Uış. Alb. Bülent DURGUN

SORUMLU MÜDÜR

Hv. Öğ. Alb. Bülent ŞEKERCAN

YAYIN KURULU

Hv. Öğ. Alb. Ceylin YILDIRIM

Gülru ÇELEN

İçten ÇELİKOĞLU

DÜZELTİ / SAYFA DÜZENİ

İlkay SARIKAYA

Melek ALKA

Yasemin YILMAZ

KAPAK

Mehmet Akif AK

ADRES

Millî Savunma Bakanlığı Arşiv ve Askerî Tarih Daire Başkanlığı 06100
Bakanlıklar/Ankara

Telefon / Phone: +(90) 312 402 23 05 Belgegeçer / Fax: +(90) 312 424 21 31

Ankara, MSB Basımevi, 2020

İÇİNDEKİLER

Sunuş

Türkiye Büyük Millet Meclisinin Açılışının 100. Yılında Mustafa Kemal ATATÜRK ve Millî İrade

Doç. Dr. Necdet AYSAL..... 1

Meşhurların Şiirlerinden Yansıyan ATATÜRK

Doç. Dr. Nilgün AÇIK..... 9

Mustafa Kemal ATATÜRK'ün Söylevi ve Orhun Abidelerindeki Hitabet Sanatı

Dr. Öğretim Üyesi Adıye ŞİMŞEK-Dr. Öğretim Üyesi Abdullah ÇELİK 31

Millet Mektepleri ve Anadolu'daki Etkisi (1928-1929)

Dr. Öğretim Üyesi Nermin Zahide AYDIN..... 39

ATATÜRK, Spor ve Millî Eğitim

Dr. Öğretim Üyesi Hande BABA KAYA..... 71

Müdafaa-i Milliye Vekâletinin Kuruluşu ve Millî Mücadele Dönemi'ndeki Bütçe Uygulamaları

Arş. Gör. Feyyaz KARINCALI..... 79

İstiklal Harbi'nin Başında Türk Hava Kuvvetleri

Hv. Öğ. Alb. Ceylin YILDIRIM 101

100'üncü Yılında Birinci Türkiye Büyük Millet Meclisinin Açılışı ve Mustafa Kemal ATATÜRK

Öğ. Yb. İsmail KURTOĞLU..... 125

Cumhuriyet Dönemi Türk Ordusu

İkm. Bnb. Ferhat DİNLER..... 169

1081'den 2020'ye Türk Denizciliği ve ATATÜRK'ün Cumhuriyet Donanması

Dz. Bnb. Mustafa ORHAN..... 189

ATATÜRK'ün Tarım Politikası Kapsamında Türk Tarımında Meydana Gelen Gelişmeler

Bkm. Yzb. Ahmet ALEMDAR..... 207

ATATÜRK ve Öğretmenler

Tar. Uzm. Z. Gülru ÇELEN..... 231

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİNİN AÇILIŞININ 100. YILINDA MUSTAFA KEMAL ATATÜRK VE MİLLÎ İRADE*

Necdet AYSAL**

Türk milletinin iradesini temsil eden Birinci Türkiye Büyük Millet Meclisinin açılışının 100. yılında, bağımsızlığımızın ve Cumhuriyet'imizin mimarı Büyük Önder Gazi Mustafa Kemal ATATÜRK'ü, aramızdan ayrılışının 82. yılında saygı, minnet ve şükranla anıyor ve tüm şehitlerimize Cenabı Allah'tan rahmet diliyorum.

Mustafa Kemal ATATÜRK, her türlü zorluğa katlanarak kendini milletine adanmıştır. Değişik cephelerde ön saflarda savaşan Mustafa Kemal Paşa'nın, *"Ben gerektiği zaman, en büyük hediyem olmak üzere Türk milletine canımı vereceğim."* sözü, vatanını ne kadar sevdiğini göstermektedir.

Türk milletinin tarihine yön veren Mustafa Kemal ATATÜRK, hiç şüphesiz kendisini diğer bireylerden farklı kılan ve entelektüel lider olmasını sağlayan birtakım kişisel özelliklere sahiptir. Bu özellikleri içinde bulunduğu koşullar, çevre ve aldığı eğitim gibi etkenler belirlemiştir. Özelliklerinin başında okuma azmi, askerî okullarda almış olduğu eğitim, muharebe sahalarından edindiği tecrübelerin en doğal sonucu olan gerçekçi düşünebilme yetisi, sorumluluk anlayışı ve evrensel görüşleri gelmektedir. Anıları ve günlükleri incelendiğinde okuma, yazma ve güzel söz söylemeye olan merak ve yeteneğinin kendisinde âdeta bir tutkuya dönüştüğü ve en güç koşullar altında bile okumak isteğinden vazgeçmediği görülmektedir.¹ *"Heyecanlarımın babası Namık Kemal, fikirlerimin babası ise Ziya Gökalp'tir."* diyen Mustafa Kemal'e, okuduğu eserler gerçekçi, akılcı ve bilimsel bir düşünce yapısı kazandırmış; olaylara, aklın ve bilimin ışığında yaklaşmıştır. Onun düşünceleri, ileride gerçekleştireceği inkılapların da temel dayanağını oluşturacaktır.

Öğrencilik yıllarında Batılı aydınların eserlerini takip eden ve Fransız İhtilali'ni bütün yönleriyle araştıran Mustafa Kemal, bu nedenle ne teokratik bir devlet düşünmüş ne padişah ve halife değişikliğini hastalığa çare olarak görmüş ne de meşrutiyetin ülkeye bekleneni getireceğine inanmıştır. O günlerde Selânik'teki bir grup arkadaşına, *"... Bir gün gelecek, ben hayal zannettiğiniz bütün inkılapları başaracağım; mensup olduğum millet bana inanacaktır..."* diyen Mustafa Kemal, amacının meşrutiyet olmadığını, egemenliğin kayıtsız ve şartsız millete ait olduğu bir rejimi, *"Cumhuriyet"* işaret etmektedir.

XX. yüzyılın başlarında Osmanlı Devleti'nin Kuzey Afrika'daki topraklarının Batılı devletler arasında paylaşılması, Balkanlardaki ayrılıkçı isyanlar ve Rumeli topraklarının kaybedilmesi, toplumda endişe ve hayal

* 10 Kasım 2020'de MSB ATATÜRK Kültür Sitesi'nde gerçekleştirilen törende sunulan konuşma metnidir.

** Doç. Dr., Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü.

¹ Çok zengin bir kütüphaneye sahip olan Atatürk'ün kütüphanesindeki kitap sayısı 4.289'dur.

kırıklığına yol açmıştır. Bu arada daha Balkan Savaşlarının yaralarını sarmadan 1914'te başlayan ve dört yıl sürecek olan Birinci Dünya Savaşı, devletin insan varlığını her yönüyle tahrip etmiş, günlük hayatı daha da zorlaştırmıştır. Osmanlı Devleti'nin başlayan bu küresel savaşta en başarılı olduğu cephe şüphesiz Çanakkale Cephesi'dir. Bir yıl kadar önce, küçük Balkan devletleri karşısında tutunamayan ordu, 19 Şubat 1915-9 Ocak 1916 tarihleri arasında, denizde dünyanın en modern ve en güçlü silahlarıyla donatılmış büyük zırhlı armadalarının cehennemî bombardımanları altında; karada ise karşılıklı 25-30 metreyi geçmeyen siperlerde, göğüs göğüse yapılan mücadelelerde İtilaf güçlerine büyük kayıplar verdirmiştir. Yaklaşık 11 ay süren Çanakkale Muharebeleri, kuşkusuz Türk milletinin oluşumunda, önderinin belirmesinde ve yakın gelecekte millî devletin kurulmasında temel harç olmuştur.

14 Mayıs 1915'te İngilizlerin saldırısıyla yaşanan "Bombasirtı Olayı", savaşın şiddetini, Mehmetçiğin azim ve iradesini gözler önüne sermektedir. Mustafa Kemal, o günlerden şöyle bahsetmektedir: "... Karşılıklı siperler arasındaki mesafe sekiz, on metre; yani ölüm muhakkak... Birinci siperdekilerin hiçbirisi kurtulmamacasına düşüyor, ikinci siperdekiler onların yerine geliyor fakat ne kadar imrenilecek bir soğukkanlılık ve tevekkülle biliyor musunuz?.. Öleni görüyor, üç dakikaya kadar öleceğini de biliyor ve en ufak bir çekinme bile göstermiyor. Sarsılmak yok... Okuma bilenler Kur'an-ı Kerim okuyor ve cennete gitmeye hazırlanıyorlar. Bilmeyenler kelime-i şehadet getirerek yürüyorlar. İşte bu Türk askerindeki ruh kuvvetini gösteren, hayret ve tebrike değer bir örnektir. Emin olmalısınız ki Çanakkale Muharebesi'ni kazandıran, bu yüksek ruhtur."

Osmanlı Devleti, Birinci Dünya Savaşı'ndan 30 Ekim 1918 tarihli "Mondros Mütarekesi" ile çekilmiştir. Mondros, sıradan bir ateşkes olmaktan ziyade, işgale karşı direnişi imkânsızlaştıran maddeler içermektedir. Türk halkının, Hükûmetin ve Padişah'ın umutsuzluk içinde bulunduğu bir dönemde, 13 Kasım 1918'de İstanbul'a gelen Mirliva Mustafa Kemal Paşa, "... Hata ettim, İstanbul'a gelmemeli idim. Ne yapıp Anadolu'ya dönmenin çaresine bakmalı, geldikleri gibi giderler." diyerek o gün kurtuluş inancını belirtmiş ve İstanbul'daki zayıf kadro ile vatanın kurtuluşunun mümkün olamayacağını anlamıştır. İstanbul'daki evinde silah arkadaşları ile görüşen Mustafa Kemal Paşa, Şubat 1919'da sınıf arkadaşı Ali Fuat (Cebesoy) ile yaptığı görüşmede, komutanı olduğu 20. Kolordu Karargâhını, Konya Ereğli'sinden Ankara'ya taşımasını ve buranın direnme merkezi hâline getirilmesini istemiştir. Mustafa Kemal Paşa, İstanbul'da kendisini yetkili bir göreve tayin ettiremezse "Anadolu'da güvendiği bir komutanın yanına giderek işe orada başlayacağını" dile getirmiştir.

İstanbul'daki bu görüşmeler sonunda Osmanlı Devleti'nin içinde bulunduğu durumu, ileri sürülen kurtuluş çarelerini yeniden gözden geçiren Mirliva Mustafa Kemal Paşa, şu sonuca varmıştır: "... Gerçekte içinde bulunduğumuz o tarihte Osmanlı Devleti'nin temelleri çökmüş, ömrü

tamamlanmıştı. Ortada bir avuç Türk'ün barındığı bir ata yurdu kalmıştı. Son mesele bunun da taksimini sağlamaya çalışmaktan ibaretti... Neyin ve kimin dokunulmazlığı için, kimden ne gibi yardım sağlanmak isteniyordu?.. O hâlde ciddi ve gerçek karar ne olabilirdi? Efendiler, bu durum karşısında bir tek karar vardı. O da millî hâkimiyete dayanan kayıtsız, şartsız, bağımsız yeni bir Türk devleti kurmak!" Ona göre, Türk milletinin haysiyetli ve şerefli bir millet olarak yaşaması ancak böyle mümkün olabilecekti. Artık kendisini, millî kurtuluş hareketini başlatacak ve yönetecek bir önder olarak görmektedir. "Anadolu'ya geçecek, orada millî bir teşkilat kurup mücadeleye başlayacak ve bu mücadelesini millete mal ederek millî egemenliğe dayalı bir devlet kuracaktı."

Mustafa Kemal Paşa'nın Anadolu'ya geçme fırsatı nisan ayında doğmuş ve 30 Nisan 1919'da Genelkurmay Başkanlığı tarafından Ordu Kıtaları Müfettişliğine atanmıştır. 15 Mayıs 1919'da İzmir işgal edilmiş ve takip eden günler çok sayıda asker-sivilin öldürülmesine yol açmıştır. 16 Mayıs'ta Mustafa Kemal Paşa ve arkadaşları, Bandırma vapuru ile İstanbul'dan ayrılmışlardır. Kızkulesi açıklarında işgal güçleri tarafından durdurularak aranan vapur, akşam saatlerine doğru Samsun'a yola çıkmıştır. Bu esnada Mustafa Kemal Paşa'nın söylediği söz anlamlıdır: "Bunlar işte böyle yalnız demire, çeliğe, silah kuvvetine dayanırlar. Bildikleri şey yalnız madde! Bunlar hürriyet uğruna ölmeye karar verenlerin kuvvetini anlayamazlar. Biz, Anadolu'ya ne silah ne cephane götürüyoruz. Biz ideali ve imanı götürüyoruz."

Mustafa Kemal Paşa ve arkadaşlarının 19 Mayıs 1919'da Samsun'a ayak basmalarıyla Millî Mücadele'nin gerçek anlamda başladığı görülecektir: "... Türk'ün onuru ve yetenekleri çok yüksek ve büyüktür. Böyle bir ulus, tutsak yaşamaktansa yok olsun daha iyidir. Öyleyse ya istiklal ya ölüm!" Bu parola ile millî bilinç, millî birlik, millî bağımsızlık ve millî egemenliğine dayanan tam bağımsız yeni bir Türk Devleti kurma düşüncesiyle yola çıkan Mustafa Kemal Paşa, "Ben milletimin vicdanında ve geleceğinde hissettiğim büyük gelişme kabiliyetini, bir millî sır gibi vicdanımda taşıyarak yavaş yavaş bütün topluma uygulamak mecburiyetinde idim." diye ifade ettiği programını, kademeli olarak uygulamaya başlamıştır. Mustafa Kemal Paşa'nın bu yaklaşımı, hem Millî Mücadele hem de yeni Türk Devleti'nin kuruluşunda olumlu rol oynamıştır.

İşgallere karşı başlatılan bölgesel girişimleri tek çatı altında birleştirmek için çalışmalara başlanmıştır. Millî bilinç kavramı Havza Bildirisi'nde vurgulanmış, "Milletin bağımsızlığını yine milletin azim ve kararı kurtaracaktır." sözleriyle siyasi teşkilatlanmanın temeli Amasya'da atılmış ve "Millî Egemenlik" esasına dayanan yeni bir devletin kurulma düşüncesi ise ilk defa Erzurum Kongresi'nde dile getirilmiştir.² Kongre'de, 9 kişiden oluşan bir Temsil Heyeti oluşturulmuş ve başkanlığına Mustafa Kemal Paşa getirilmiştir. Temsil Heyetinin üye sayısı Sivas Kongresi'nde 15 kişiye çıkarılmış ve "Heyet-i Temsiliye vatanın bütününü temsil eder." şeklinde alınan karar doğrultusunda yetkileri bütün ülke için geçerli hâle getirilmiştir. Ayrıca bölgesel direniş

² Erzurum Kongresi öncesi 8-9 Temmuz 1919 gecesi Mustafa Kemal Paşa, hem müfettişlik ve hem de askerlik görevinden istifa etmiştir.

örgütleri, "Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti" adı ile tek çatı altında toplanmıştır. Temsil Heyeti, bir yürütme organı olarak çalışacaktır.

1919 yılında Askerî Tıp Okulu öğrencisi olan Hikmet, 4-11 Eylül 1919 tarihli Sivas Kongresi'ne, Anadolu gençliğini temsil etmek amacıyla katılmış, manda ve himayeyi kabul etmediklerini ifade etmiştir. Mustafa Kemal Paşa da aynı şekilde Tıbbiyeli gencin bu sözüne "Evlat, içiniz rahat olsun. Biz azınlıkta kalsak dahi mandayı kabul etmeyeceğiz. Manda da yok, himaye de yok. Parolamız tektir ve değişmez: Ya istiklal ya ölüm!" şeklinde karşılık vermiştir.

Millî Mücadele'nin örgütlenme aşamasında alınan bütün kararlarda açıkça vurgulanan amaç, "Millî kuvvetleri etken ve millî istenci egemen kılmak" şeklinde açıklanmıştır. Mücadelenin başarıya ulaşmasında basının önemli olduğunu düşünen Mustafa Kemal Paşa, Sivas'ta bir gazetenin çıkarılması direktifini vermiş, 14 Eylül 1919'da Millî Mücadele'nin ilk gazetesi olan "İrade-i Milliye" yayın hayatına başlamıştır.³

Sivas Kongresi'nin üzerinden bir ay geçmeden Temsil Heyeti karargâhını Ankara'ya taşımayı düşünen Mustafa Kemal Paşa'nın, bu düşüncesini yakınında bulunan arkadaşlarına kabul ettirmesi kolay olmamıştır. İstanbul'daki gelişmelerin daha yakından takip edilebilmesi için taşınma konusu, 16-29 Kasım 1919 tarihleri arasında Sivas'ta yapılan Heyet-i Temsiliye toplantısında ele alınmıştır. Görüşmede Meclis-i Mebusanın İstanbul'da toplanması zorunluluğu karşısında, Temsil Heyetinin Ankara'ya intikali kararlaştırılmıştır. Ankara'nın Millî Kurtuluş Hareketi'nin merkezi olarak seçilmesinde şehrin stratejik, jeopolitik ve coğrafi konumu, 20. Kolordu Komutanlığının burada bulunması, Ankara halkının mücadeleci karakteri ve diğer müspet unsurlar etkili olmuştur.

Sivas'ta bulunan Temsil Heyeti, zor bir yolculuk sonrası 27 Aralık 1919'da Ankara'ya ulaşmıştır. Ankara'da Keçiören Ziraat Mektebine yerleşen Mustafa Kemal Paşa ve arkadaşları, ilk günlerde mali açıdan bir hayli sıkıntı yaşamıştır. Ankara Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti ve halk, aynı ve nakdi yardımlarla bu sıkıntıları bir az olsun hafifletmişlerdir.

16 Mart 1920 günü İstanbul'un İtilaf devletleri tarafından resmen işgali, bu kentin vatanseverler için yaşanılmaz bir yer olduğunu göstermiş ve artık tek umudun Ankara olduğunu kanıtlamıştır. Yaşanan bu gelişme üzerine Mustafa Kemal Paşa, 19 Mart 1920'de Temsil Heyeti adına illere, bağımsız sancaklara ve kolordu komutanlıklarına gönderdiği telgrafta, "ulusun bağımsızlığını ve devletin kurtarılmasını sağlayacak tedbirleri düşünüp uygulamak üzere ulusça olağanüstü yetki verilecek bir Meclisin Ankara'da toplanacağını ve dağılmış olan son Osmanlı Mebusan Meclisi milletvekillerinin de Ankara'ya gelmeleri gerektiğini" bildirmiştir.

³ Gazetenin çıkarılma yetkisi ve sorumlu müdürlüğü Rasim (Başara) Bey'in önerisiyle Sivaslı gençlerden Demircizade Selahattin (Ulusalerk) Bey'e verilmiştir.

İşgali izleyen günlerde İstanbul'dan Ankara'ya yoğun bir aydın, subay ve bürokrat göçü başlamıştır. O günlerde Millî Mücadele'ye destek için Ankara'ya gidecek olan kabilelerin ilk durağı Geyve'dir. Ankara'ya doğru yola çıkan iki ayrı kabilede yer alan gazeteci Yunus Nadi (Abalıoğlu) Bey ile gazeteci, yazar Halide Edip (Adivar) Hanım, 31 Mart 1920'de burada karşılaşmış ve bu yol üzerinden 1 Nisan 1920'de Ankara'ya ulaşmışlardır. Ankara Ziraat Mektebinde 3-4 Nisan 1920 tarihinde Mustafa Kemal Paşa ile ülkenin geleceği hakkında uzun bir sohbet gerçekleştiren Yunus Nadi Bey'in, "Meclisin ne zaman toplanacağını tahmin ediyorsunuz? Bir de acaba her kerameti Meclisten beklemek niyetinde miyiz? Açık söylemek gerekirse bu kanıda değilim. Zaten sıkıntı da ondandır." şeklindeki sorusuna, Mustafa Kemal Paşa şu karşılığı vermiştir:

"Bu sıkıntı boşuna ve bu kanaat hiç olmazsa dışarıdan görüntüsü ile gerçek görüntüsü arasındaki yanılgıdır. Ben bilakis her kerameti Meclisten bekleyenlerdenim Nadi Bey. Bir devre yetiştik ki onda her iş meşru olmalıdır. Millet işlerinde meşruiyet ancak millî kararlara dayanmakla, milletin genel eğilimine tercüman olmakla mümkündür. Milletimiz çok büyüktür. Hiç korkmayalım. O, esaret ve aşağılanmayı kabul etmez. Fakat onu bir araya toplamak ve 'Ey Millet! Sen esaret ve aşağılanmayı kabul eder misin?' diye sormak lazımdır. Ben milletin vereceği cevabı biliyorum. Ben milletin büyüklüğünü biliyor ve bu soru karşısında onun, o soruyu soran çocuklarını canlarını koruyacak kadar seveceğini ve alınlarından öpeceğini biliyorum. Ben biliyorum ki bu millet, kendisine bu soruyu soran çocuklarının hep esasa dayalı önlemlerini ve hazırlıklarını canla başla kabul edecektir. Onun için işte ben şimdi bu yoldayım, onun çok sağlam bir yol olduğuna inanarak..."

Ankara'ya gelen bu misafirlerin ihtiyaçlarının büyük bölümü, Ankara Müdafaa-i Hukuk-u Milliye Cemiyeti tarafından karşılanmıştır. Ankara Valiliğinin Meclisin nerede açılacağına dair yaptığı çalışmalar sonunda, Aşağıyüz Mahallesi'nde bulunan İttihat ve Terakki Kulübü binasında karar kılınmıştır. Bu binanın kiremit, sıva, badana ve tefrişat eksikliği söz konusudur. Binayı kullanılır hâle getirmek için Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti ve Ankaralıları olağanüstü gayret sarf etmişlerdir.⁴ Vali Vekili Yahya Galip Bey'in nezaretinde Kolordu İstihkâm Taburu erleri ile Ankaralı marangozlar el ele vererek reislik kürsüsünü yapmışlar ve bina açılışa hazır hâle getirilmiştir. Ankara Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti, TBMM binası için 5.068 lira harcamıştır. Ankaralıların bu cömert ve yurtseverce yardımları sayesinde ki TBMM çok gecikmeden 23 Nisan 1920'de açılabilmiştir.

Büyük Millet Meclisinin açılışı ile iç ve dış güçlere karşı savaşı yönetecek yepyeni millî bir devlet kurulmuştur. Mondros Ateşkes Antlaşması ile eylemsel olarak ortadan kalkan Osmanlı Devleti'nin bırakmış olduğu boşluk, Ankara'da açılan Büyük Millet Meclisi ile doldurulmuştur. Böylece

⁴ Binada ikamet eden Fransız işgal müfrezesi komutanı olan subay tahliye edilmiş, Ulucanlar'da bir okul binası için getirilmiş oluklu Marsilya kiremitleri binaya taşınarak çatıya döşenmiş ve okullardan sıralar toplanmıştır.

Birinci TBMM ve İcra Encümeni Heyet-i Reisliği adı verilen Meclis Hükûmeti, faaliyetlerini meşru bir zeminde yürütmüştür. Türk vatanını sömürgeleştirmek isteyen düşmanlara karşı Türk milleti Mustafa Kemal Paşa'nın önderliğinde gerçekleştirdiği Millî Mücadele'de büyük bir zafer kazanmış, 11 Ekim 1922'de Mudanya Ateşkes Antlaşması imzalanmıştır. Ardından 20 Kasım 1922'de başlayan Lozan Barış Görüşmeleri, 4 Şubat 1923'te kesintiye uğramıştır. Tartışmaların yoğunluk kazandığı bu ara dönemde Mustafa Kemal Paşa, 1 Mart 1923'te TBMM'deki konuşmasında yeni yapılacak olan seçimlerle Meclisin yenilenme gereğini, "... Hep birlikte bakışlarımızı, vicdanımızın merkezi olan millete dikelim. Orada erdem, vefa ve içten bağlılığın, yenileme arzusunun, egemenlik aşkının ve geleceğin sönmeyen ateşi yanmaktadır. Bu kutsal ateş, kendi içindeki bilgisizlik ve karanlığı yakacak ve bağımsızlığımızın önüne dikilecek olan bütün engelleri yıkacaktır. Efendiler, millet önünde, onun hak ettiği bağımsızlığın önünde, onun layık olduğu gelişme ve yenileme arzusu önünde, her kuvvet ancak milletin irade ve amaçlarına uymak şartıyla yaşayabilir. Millet irade ve amaçlarına uymayanların talihi hüsrandır, ..." biçiminde ifade etmiştir.

Birinci TBMM, 1 Nisan 1923'te seçim kararı almış ve Mustafa Kemal Paşa bu kararı, yaptığı konuşmada şu şekilde değerlendirmiştir: "...Bütün cihan bilmelidir ki artık bu devletin ve bu milletin başında hiçbir kuvvet yoktur, hiçbir makam yoktur. Yalnız bir kuvvet vardır. O da millî egemenliktir. Yalnız bir makam vardır. O da milletin kalbi, vicdanı ve mevcudiyetidir." Mustafa Kemal ATATÜRK'ün askerî, siyasi, sosyal, kültürel ve ekonomik alanlardaki başarısının sırrı, millî iradeye güvenmesi ve halkını yönlendirme yeteneğidir. ATATÜRK, Türk milletinin içindeki cevheri keşfetmiş ve onu işlemeyi bilmiştir.

Konuşmamı işgal yıllarında İstanbul Hukuk Mektebinde öğrenci olan ve 1974-1975 yılları arasında başbakanlık da yapan Prof. Dr. Mahmut Sadi İrmak'ın anısıyla bitirmek istiyorum:⁵

"Yıl 1923. İstanbul Darülfünununda Hukuk Mektebinde öğrenci olduğum sıralar. Okul duvarında bir ilan görüyorum. 'Avrupa'ya talebe yollanacaktır'. Allah Allah diyorum; ülke yıkık dökük, yıl 1923, Avrupa'ya talebe!.. Lüks gibi gelen bir şey ama bir şansımı denemek istedim. 150 kişi içerisinde 11 kişi seçilmişiz. Benim ismimin yanına ATATÜRK 'Berlin Üniversitesine gitsin' diye yazmış. Zaman geldi. Sirkeci Garı'ndayım ama kafam öyle karışık ki gitsem mi kalsam mı, orda beni unuttur mu bunlar, para yollarlar mı, gurbet ellerde ne yaparım? Bir an gitmemeye karar verdim, döndüm. O sırada bir müvezzî ismimi çağırırdı 'Mahmut Sadi, Mahmut Sadi, bir telgrafın var!' Telgrafı açtım, aynen şunlar yazıyordu 'Sizleri birer kıvılcım

⁵ Mustafa Kemal Paşa, pek çok öğrencinin eğitim için yurtdışına gönderilmesini sağlamıştır. O öğrencilerden birisi olan Mahmut Sadi (İrmak) Bey, devlet Bursu ile Berlin Üniversitesinde tıp ve biyoloji öğrenimi görüp, 1929 yılında pekiyi derece ile tıp doktoru olmuştur. Yurda döndüğünde Ankara Hükümet Tabipliği ve Gazi Terbiye Enstitüsü Biyoloji Öğretmenliği görevlerinde bulunmuş, 1933 yılında İstanbul Tıp Fakültesi'nde Doçent ve 1940 yılında ise Fizyoloji Profesörü olmuştur. 1943 yılında siyasete girerek Konya Milletvekili seçilen İrmak, Çalışma Bakanlığı da yapmıştır.

olarak gönderiyorum. Alevler olarak geri dönmelisiniz'. 11 öğrencinin nerede, ne zaman, ne düşünebileceğini hesap edebilen bir lider, dünya lideri olmasın da ne olsun! 'Gel de şimdi gitme, git de orada çalışma, dön de bu ülke için canını verme.'"

Büyük devlet adamı Gazi Mustafa Kemal ATATÜRK'ü ebediyete uğurladığımız günün yıl dönümünde, onun mücadele heyecanını yaşamak, fikirlerini daha iyi anlamak gayreti içerisinde olmalıyız. Bu duygu ve düşüncelerle Cumhuriyet'in Kurucusu Mustafa Kemal ve silah arkadaşlarını, bu vatan için canlarını feda eden aziz şehitlerimizi rahmet, minnet ve saygıyla anıyor; yolundan ayrılmayacağımızı bir kez daha vurgulayarak Gazi Mustafa Kemal ATATÜRK'ün yüce anısı önünde saygıyla eğiliyor ve teşekkür ediyorum.